

TIEDOTE

SUHDANNE 2016/1:

SUOMEN BKT KASVAA VAJAAN PROSENTIN TÄNÄ VUONNA – VUOSINA 2017 JA 2018 KASVU VAHVISTUU

- Euroalueen ja Yhdysvaltojen kasvu jatkuu viimevuotista vauhtia, vaikka epävarmuus on lisääntynyt. Kiinan kasvu hidastuu hallitusti.
- Suomen kokonaistuotanto kasvaa 0.9 prosenttia vuonna 2016. Vuosina 2017 ja 2018 kasvu vahvistuu edelleen 1.2 ja 1.4 prosenttiin.
- Ennusteessa oletetaan, että ns. yhteiskuntasopimus toteutetaan ja tuloveroja alennetaan 500 milj. eurolla vuonna 2018 ja vuonna 2019.
- Vienti kasvaa vajaan prosentin vuonna 2016 ja runsaat 3 prosenttia vuonna 2017, kun yhteiskuntasopimus kohentaa kilpailukykyä.
- Ostovoiman vaatimattoman lisäyksen vuoksi yksityinen kulutus kasvaa hitaasti koko ennustejakson ajan.
- Investoinnit kääntyvät matalalta tasolta lähes 4 prosentin kasvuun vuosina 2016 ja 2017, seuraavina vuosina kasvu hidastuu hieman.
- Työllisyyteen yhteiskuntasopimus alkaa vaikuttaa vasta vaalikauden lopulla ja työttömyysaste on 9.2 prosenttia vielä vuonna 2018.
- Kuluttajahintojen nousu jää 0.3 prosenttiin tänä vuonna, ensi vuonna inflaatio kohoaa 1.1 prosenttiin.
- Julkisen talouden tasapainottuminen on hidasta sopeutustoimista huolimatta.

LISÄÄNTYNYT EPÄVARMUUS HIDASTAA MAAILMANTALouden KASVUA

Maaillan kokonaistuotannon kasvu säilyy vuonna 2016 suunnilleen viimevuotisissa 3 prosentin lukemissa. Vuonna 2017 kasvu nopeutuu hieman. Nousevien talouksien kasvua jarruttaa Kiinan kasvun hidastuminen ja ulkomaisten pääomavirtojen heikentyminen Yhdysvaltojen rahapolitiikan odotetun kiristymisen vuoksi.

Kiinan BKT lisääntyy kuluvana vuonna 6.4 prosenttia, mikä on aiempaa selvästi vähemmän. Rahoitusmarkkinoiden epävarmuus, pyrkimys voimakkaasti kasvaneen velkaantumisen hillintään, edellisen elvytyksen jäljiltä syntynyt talouden suuri ylikapasiteetti sekä kysynnän painopisteen siirtyminen

vientiteollisuudesta palveluihin jarruttavat tuotannon kasvua. Vuonna 2017 kasvu hidastuu 6 prosenttiin.

Yhdysvaltojen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 2–2.5 prosenttia vuosina 2016–2018. Ennustetta on korjattu hieman alaspäin viimesyksyisestä. Kasvu pohjautuu kotimaiseen kysyntään, joka on kuitenkin ollut jonkin verran odotettua vaikeampaa.

Venäjällä kokonaistuotanto supistuu pari prosenttia vuonna 2016. Kotimainen kysyntä vähenee huomattavasti BKT:ta jyrkemmin. Heikko kasvu aiheutuu matalasta energian hinnasta, Ukrainan kriisin vuoksi asetetuista pakotteista ja talouden uudistus-

vauhdin hitaudesta. Vuonna 2017 Venäjän talous kääntyy prosentin kasvuun öljyn hinnan noustessa.

Koko EU-alueen BKT nousee 1.9 prosenttia tänä vuonna ja 1.7 prosenttia vuonna 2017. Yhä jatku- nut öljyn hinnan lasku elvyttää energiaa paljon käyttäviä ja sitä tuovia talouksia.

EUROALUEEN ELPYMINEN ON HIDASTUNUT

Euroalueella elpymisen jatkuminen riippuu jatkossa keskeisesti yritysten ja kotitalouksien luottamuksen kehityksestä. Jyrkästi alentunut öljyn hinta tukee energiaa tuovien eurotalouksien kasvua. Heikenty- nyt euron kurssi vahvistaa niiden vientiä.

Euroalueen BKT:n ennustetaan kasvavan 1.6 pro- senttia sekä vuonna 2016 että vuonna 2017. Kasvu nopeutuu 1.7 prosenttiin vuonna 2018.

Eurotalouksien välillä on myös vuonna 2016 kas- vueroja. Irlannissa BKT:n kasvu on 4 prosenttia ja Espanjassa 3 prosenttia. Saksassa ja Ranskassa kasvu on 1.5 prosentin ja Italiassa 1 prosentin tun- tumassa. Perää pitää Kreikka, jossa kokonaistuot- annon ei ennusteta kasvavan lainkaan. Suomen kasvu on toiseksi heikointa. Vaihtotaseiden alijää- mät jatkavat pienenemistään ja julkisen talouden velkaantuminen hidastuu, joskaan ei kovin nopeas- ti. Suuri julkinen velka tekee monen EU-maan ta- louden haavoittuvaksi.

SUOMEN BKT KASVAA 0.9 PROSENTTIA VUONNA 2016

Kokonaistuotannon arvioidaan kohoavan 0.9 pro- senttia vuonna 2016. Syyskuussa 2015 ennustettiin 1 prosentin kasvua. Pieni korjaus alaspäin aiheutuu aiemmin ennakoitua heikommasta vientikehitykses- tä. Tämä johtuu maailmankaupan ja sen seurauk- sena EU-maiden investointitoiminnan heikkenemi- sestä viime vuoden lopulta alkaen. Vuoden jälki- puoliskolla viennin arvioidaan hieman virkistävän, kun euroalueen investoinnit elpyvät.

Kotimaiset investoinnit ovat aiemmin ennustettua selvemmässä kasvussa, tosin matalalta vertailuta- solta. Heikot työllisyysnäkökymät ja maltilliset palkka- ratkaisut jarruttavat yksityisen kulutuksen kasvua.

Vuonna 2017 BKT:n kasvu nopeutuu viennin tuke- mana hieman, 1.2 prosenttiin. Vientiä voimistavat EU-maiden investointien viriäminen ja kilpailukyyn asteittainen paraneminen ns. yhteiskuntasopimuk- sen tukemana. Yksityinen kulutus ei kasva lain- kaan. Reaaliensiot alenevat hieman, työllisyyskehi- tys on heikko ja yhteiskuntasopimus kasvattaa pal- kansaajien työvoiman sivukuluja.

Vuoden 2018 BKT:n kasvuksi ennustamme 1.4 prosenttia. Kasvu nojaa edelleen vientiin ja inves- tointeihin. Tämä edellyttää maltillisten palkkasopi- musten jatkumista ja kilpailukyyn kohenemista

sekä vientimarkkinoiden elpymistä. Yksityinen kulu- tus kasvaa hieman, jos tuloverotusta kevennetään olettamallamme tavalla.

EU-MAIDEN INVESTOINTIEN VÄHÄISYYS JAR- RUTTAA VIENNIN KASVUA

Vuonna 2016 viennin määrä kasvaa vajaan pro- sentin. Tavaroiden vienti kasvaa puolisen prosent- tia ja palvelujen vienti vajaan kaksi prosenttia. Pa- periteollisuuden vienti säilyy viimevuotisella tasolla. Puutavaran vienti lisääntyy hieman. Kemianteolli- suuden vienti lisääntyy tuntuvasti öljynjalostamon palattua normaalitilaan viimevuotisen huoltoseiso- kin jälkeen. Myös koneiden ja laitteiden viennin odotetaan loppuvuonna elpyvän hieman investoin- tikysynnän vahvistuessa. Moottoriajoneuvojen vien- ti vähenee tilapäisesti koottavan automallin vaihtu- essa.

Vienti Venäjälle vähenee yhä arvoltaan muutaman prosentin. Länsiviennin kasvun arvioidaan vahvis- tuvan öljyn hinnan laskun ja euron heikkenemisen avustamana.

Vuonna 2017 koko viennin määrän ennustetaan kasvavan runsaat 3 prosenttia. Kasvuprosenttia nostavat tuntuvat laiva- ja moottoriajoneuvotoimi- tukset. Vienti länsimaihin vahvistuu niiden inves- tointitoiminnan vahvistumisen myötä. Vienti Venä- jälle pääsee jo pieneen kasvuun, jos öljyn hinta vahvistuu odotetusti. Vuonna 2018 viennin määrä lisääntyy kolmisen prosenttia.

YRITYSTEN INVESTOINNIT JA RAKENTAMINEN LÄHTEVÄT KASVUUN MATALALTA TASOLTA

Yritykset ovat jarrutelleet investointejaan, kun sekä viennin että yksityisen kulutuksen näkökymät ovat olleet epävarmat. EK:n investointitiedustelu viittaa kuitenkin siihen, että yritysten investointihalut olisi- vat nyt lisääntymässä. Jos yhteiskuntasopimus saadaan voimaan odotetulla tavalla, vientialojen investointitoiminnan voi olettaa vahvistuvan.

Investointien ennustetaan kasvavan sekä kuluvana että ensi vuonna lähes 4 prosenttia. Kone- ja lai- teinvestoinnit lisääntyvät kuluvana vuonna runsaat 5 prosenttia. Ensi vuonna ne lisääntyvät 4 prosent- tia. Asuinrakennusinvestoinnit kääntyvät kuluvana vuonna noin 2.5 prosentin nousuun. Vuonna 2017 kasvu on samaa suuruusluokkaa.

Vuonna 2018 kokonaisinvestoinnit lisääntyvät 2.5 prosenttia. Yritykset tarvitsevat lisää tuotantokapa- siteettia. Asuinrakentamisen kasvu jatkuu maltilli- sena runsaassa parissa prosentissa. Asuntojen tarve säilyy suurena kasvukeskuksissa, mutta koti- talouksien vaatimaton ostovoiman lisäys ja yhä korkea työttömyys jarruttavat kasvua.

TYÖTTÖMYYSASTE ALENEE HITAASTI, YHTEISKUNTASOPIMUS PARANTAA TYÖLLISYYTTÄ HALLITUSKAUDEN LOPULLA

Työttömyyden lisääntyminen oli useita vuosia suhteellisen maltillista verrattuna BKT:n jyrkkään alenemiseen. Tämä johtui siitä, että tuotanto supistui merkittävältä osin korkean tuottavuuden vientitoimialoilla. Lisäksi työikäisen väestön määrä väheni ikääntymisen vuoksi. Viime aikoina kuitenkin myös kotimainen kysyntä on heikentynyt, jolloin mm. kauppa on vähentänyt työvoimaa. Työvoiman tarjonta on lisäksi kasvanut tuntuvasti työvoiman ulkopuolella olleiden siirtyessä työmarkkinoille. Nämä tekijät ovat kasvattaneet työttömyysastetta viime vuosina.

Vuonna 2016 työttömyysaste on 9.4 prosenttia eli sama kuin viime vuonna. Sen jälkeen työttömyysaste alenee vain 0.1 prosenttiyksikköä vuodessa. Vuonna 2018 työttömyysaste on yhä 9.2 prosenttia ja työllisyysaste 69.8 prosenttia. Yhteiskuntasopimus parantaa työllisyyttä ja alentaa työttömyyttä asteittain seuraavina vuosina. Turvapaikanhakijoiden siirtyminen vähitellen työvoimaan kohottaa työttömyysastetta muutamalla prosenttiyksikön kymmenyksellä. Vuoden 2020 työllisyysasteeksi arvioidaan 71 prosenttia ja työttömyysasteeksi 8.9 prosenttia.

OSTOVOIMAN HIDAS KASVU JARRUTTAA KULUTUSTA

Lähi vuosina julkisen sektorin sopeutustoimet, maltilliset palkkaratkaisut, heikko työllisyyskehitys ja jonkin verran nopeutuva inflaatio jarruttavat yksityisen kulutuksen kasvua.

Vuonna 2016 yksityisen kulutuksen ennustetaan lisääntyvän 0.7 prosenttia. Inflaatio kohoaa, ansiotaso nousee vaatimattomasti ja työllisyys paranee vain vähän.

Vuonna 2017 yksityinen kulutus ei kasva lainkaan. Kotitalouksien käytettävissä oleva reaali tulo alenee sopimuspalkkojen nollakorotusten, inflaation kiihtymisen ja yhteiskuntasopimukseen liittyvien palkansaajien työvoiman sivukulujen korotusten vuoksi. Vuonna 2018 yksityinen kulutus kasvaa 0.5 prosenttia. Oletettu 500 miljoonan euron suuruinen tuloverojen kevennys tukee kulutusta. Palkansaajien maksamien työvoiman sivukulujen nosto ja kohoava inflaatio kuitenkin vaikuttavat negatiivisesti kotitalouksien reaaliiseen ostovoimaan.

ÖLJYN HINNAN LASKUN INFLAATIOTA ALENTAVA VAIKUTUS VAIMENEE

Vuonna 2016 kuluttajahintojen arvioidaan kohoavan 0.3 prosenttia. Inflaatiota kiihdyttää vuoden aikana oletettu maltillinen öljyn hinnan nousu. Vuonna 2017 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 1.1 prosenttia öljyn hinnan nousun jatkuessa. Vuonna 2018 kuluttajahinnat kohoavat 1.7 prosenttia. Tällöin korkotason arvioidaan jo olevan nousussa, mikä osaltaan kiihdyttää inflaatiota.

SOPEUTUKSET JA RAKENNEUUDISTUKSET TASAPAINOTTAVAT JULKISTA TALOUTTA HITAASTI

Vuonna 2016 julkisen sektorin alijäämä supistuu hallituksen päättämien sopeutustoimien ansiosta 2.7 prosenttiin BKT:sta ja vuonna 2017 edelleen 2.6 prosenttiin. Taloudellisen kasvun nopeutuminen vaikuttaa vajetta pienentävästi. Alenemista jarruttavat turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot. Vuonna 2018 sitä hidastaa olettamamme tuloveron kevennys. Velka kohoaa kuluvana vuonna 64 prosenttiin ja ensi vuonna lähes 65 prosenttiin.

EU:n komission menetelmällä ETLAn ennusteen pohjalta laskettu julkisen sektorin rakenteellinen alijäämä on 1.5 prosenttia BKT:sta vuonna 2016, 1.6 prosenttia vuonna 2017 ja 1.8 prosenttia vuonna 2018. Arvioimme Suomen täyttävän vuonna 2016 vakaus- ja kasvusopimuksen vajetta koskevat vaatimukset, jos arvioita tehtäessä huomioon otetaan turvapaikanhakijoiden aiheuttama kustannus, noin 0.2–0.3 prosenttia BKT:sta. Vuosille 2017 ja 2018 arvioitu rakenteellisen vajeen nousu ei sen sijaan ole helposti perusteltavissa.

Julkisen bruttovelka ylitti jo viime vuonna 60 prosentin rajan, mutta EMU-kriteeristöissä otetaan huomioon lieventävänä seikkana euroalueen kriisimaille annettu tuki, jonka suuruuden komissio arvioi olevan 2.9 prosenttia BKT:sta vuonna 2015. Lisäksi otetaan huomioon suhdannetilanne ja uutena kriteerinä otettaneen huomioon turvapaikanhakijoiden vaikutus julkiseen talouteen. Suomi ei siten joutune lähivuosina EU:n sanktioiden piiriin velkakriteerin pohjalta.

LISÄTIETOJA:

Tutkimusjohtaja Markku Kotilainen,
puh. (09) 609 90206 tai 050 351 1192,
markku.kotilainen@etla.fi

Suomen huoltotase

	Arvo € Mrd. 2015 ²⁾	Määrän muutos, %					
		Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
		2015*	2016 ^E	2017 ^E	2018 ^E	11 - 15	16 - 20 ^E
Bruttokansantuote markkinahintaan	187,2	0,4	0,9	1,2	1,4	0,0	1,4
Tuonti	74,9	-1,2	1,8	2,1	2,3	1,4	2,5
- tavarat	53,1	-1,4	2,4	2,6	2,1	1,5	2,7
- palvelut	21,8	-0,9	0,0	1,0	2,8	1,0	1,9
Kokonaistarjonta	262,1	0,0	1,2	1,5	1,7	0,4	1,7
Vienti	75,2	0,4	0,8	3,4	3,2	0,8	3,2
- tavarat	54,8	-1,4	0,4	3,8	3,0	1,2	3,2
- palvelut	20,4	5,3	1,8	2,2	3,7	-0,5	3,0
Investoinnit	38,3	-1,1	3,7	3,7	2,5	-1,3	3,1
- yksityiset	30,6	-1,4	3,8	4,0	2,6	-2,2	3,4
- julkiset	7,7	0,2	3,7	2,6	2,1	2,3	1,9
Kulutukset	149,4	0,8	0,5	0,1	0,4	0,7	0,5
- yksityinen	104,3	1,3	0,7	0,1	0,5	0,9	0,7
- julkinen	45,1	-0,3	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Varastojen muutos¹⁾	-0,7	-1,0	0,2	-0,1	0,2	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	262,1	-0,3	1,2	1,5	1,7	0,4	1,7
Kotimainen kysyntä	186,9	-0,6	1,3	0,7	1,0	0,2	1,1
Julkinen kysyntä	52,8	-0,2	0,7	0,6	0,4	0,5	0,4

¹⁾ Kontribuutio bkt:n kasvuun, %-yksikköä, sisältää tilastollisen eron

²⁾ Vuoden 2010 hinnoin

Lähteet: Tilastokeskus, ETLA

Eräitä keskeisiä ennusteita

	2013	2014*	2015*	2016 ^E	2017 ^E	2018 ^E
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,5	1,0	-0,2	0,3	1,1	1,7
Ansiotason muutos, %	2,1	1,4	1,2	1,1	0,7	1,3
Työttömyysaste, %	8,2	8,6	9,4	9,4	9,3	9,2
Vaihtotaseen ylijäämä, % suhteessa BKT:hen	-1,9	-1,2	0,1	0,3	0,6	1,1
Teollisuustuotannon (tuotos) muutos, %	-3,2	-1,3	-1,0	1,4	2,4	2,7
Suomen EMU-ylijäämä, % BKT:sta	-2,6	-3,2	-3,1	-2,7	-2,6	-2,4
Suomen EMU-velka, % BKT:sta	55,4	59,3	62,6	63,9	65,9	67,1
Euribor 3 kk, %	0,2	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,5
EU28-maiden BKT:n muutos, %	0,2	1,4	1,9	1,8	1,9	2,0
EMU-maat	-0,3	0,9	1,6	1,6	1,6	1,7
EU28-maiden kuluttajahintojen muutos, %	1,6	0,4	0,0	0,2	1,5	1,8
EMU-maat¹⁾	1,4	0,4	0,0	0,2	1,4	1,8

¹⁾ Yhdenmukaistettu indeksi.

Lähde: Tilastokeskus.